Iustitia Scripta
JOURNAAL – 10 april 2022

Artikel 503 Rv in relatie tot de Invorderingswet 1990

mr. M. Bernardt en A. Wedts de Swart[1]

Inleiding

Artikel 502, lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv), schrijft voor dat – alvorens beslag kan worden gelegd op een onroerende zaak – door de deurwaarder een exploot wordt uitgebracht. Dit exploot moet een bevel bevatten om binnen twee dagen (na het bevel) aan de executoriale titel te voldoen. Het bevel kan gelijktijdig bij de betekening van de executoriale titel plaatsvinden[2], maar het kan ook bij een afzonderlijk worden gedaan, dat wil zeggen, los van de betekening van de executoriale titel. Het bevel van artikel 502 Rv zal hierna worden aangeduid als: "het bevel".

Het bevel heeft een tweeledige functie: (i) er ontstaat een wachttermijn voor de schuldeiser om beslag te kunnen leggen en (ii) een laatste mogelijkheid voor de schuldenaar om alsnog aan de titel te voldoen. In een eerder artikel[3] van mr. M. Bernardt is al ingegaan op deze functie van het bevel, de tenuitvoerlegging en de termijnen hierbij.

Op straffe van nietigheid dient het bevel uitdrukkelijk te vermelden dat bij geen betaling binnen de twee dagen beslag (mogelijk) zal worden gelegd op de onroerende za(a)k(en) van de schuldenaar.

Indien de schuldeiser niet binnen een jaar na het bevel beslag heeft gelegd op de onroerende za(a)k(en) van de schuldenaar, moet de schuldeiser het bevel op grond van artikel 503 Rv vernieuwen voordat beslag kan worden gelegd op de onroerende za(a)k(en). Het bevel van artikel 503 Rv zal hierna worden aangeduid als: "vernieuwd bevel".

In deze bijdrage gaan wij in op het vernieuwd bevel in relatie tot de Invorderingswet 1990 (hierna: IW). Wij merken op dat het vernieuwd bevel alleen is voorgeschreven bij een beslag op onroerende zaken.

Verhouding Rv tot IW

Zoals hiervoor al is opgemerkt, dient het vernieuwd bevel[4] alleen gedaan te worden als de schuldeiser een jaar heeft laten verlopen na het bevel. Is er sinds de betekening van het exploot van bevel een jaar verstreken dan moet de schuldeiser het bevel vernieuwen wil hij beslag kunnen laten leggen op een onroerende zaak.
In civiele zaken worden executoriale titels betekend door de gerechtsdeurwaarder[5]. In belastingzaken worden de executoriale titels (onder andere de zogenoemde dwangbevelen) betekend door de belastingdeurwaarder[6] of door de Ontvanger van de Belastingdienst (hierna te noemen: de Ontvanger).

- Betekening door de belastingdeurwaarder

Ingevolge artikel 13, lid 1 IW kan een dwangbevel door de belastingdeurwaarder worden betekend overeenkomstig de regels van Rv. Overeenkomstig de regels van Rv betekent dat de belastingdeurwaarder zich "op klassieke wijze" - net als de gerechtsdeurwaarder - begeeft naar het woonadres van de belastingschuldige (schuldenaar) om daar het dwangbevel via een exploot van betekening uit te reiken. Ook hier zal het bevel direct bij deze betekening plaatsvinden indien het daaropvolgende beslag dat noodzakelijk maakt. De functie van het bevel is daarmee gegeven.

---

1 Met dank aan mr. J.D. van Vlastuin voor zijn commentaar op eerdere versie van dit artikel
2 Artikel 502, lid 3 Rv
3 Mr. M. Bernardt, bevel, tenuitvoerlegging en termijnen, de Gerechtsdeurwaarder 2011, 6
4 artikel 503 Rv: indien de schuldeiser een jaar na het bevel heeft laten verlopen, zal hij gehouden zijn het bevel te vernieuwen.
5 Zie art 430 lid 1Rv
6 artikel 13 lid 1 IW

© 2022 Iustitia Scripta

- Betekening door de Ontvanger

Ingevolge artikel 13, lid 3 IW kan een dwangbevel per post worden verzonden met een bevel tot betaling. Deze betekening vindt plaats door de Ontvanger. Dit bevel moet op grond van artikel 14 IW worden hernieuwd, alvorens het dwangbevel ten uitvoer kan worden gelegd[7]. Het bevel van artikel 14 IW zal hierna nader worden aangeduid als: "hernieuwd bevel".

Resumé, de wet kent diverse soorten van bevelen:

1. Het bevel tot betaling bij exploot van een belastingdeurwaarder ingevolge artikel 13 lid 1 IW.
2. Het bevel tot betaling per post door de Ontvanger ingevolge artikel 13 lid 3 IW.
3. Het hernieuwd bevel ingevolge artikel 14 IW voorafgaand aan de tenuitvoerlegging indien de betekening per post heeft plaatsgevonden.
4. Het bevel tot betaling ingevolge artikel 502 Rv voorafgaand aan de beslaglegging op onroerende zaken.
5. Het vernieuwd bevel ingevolge artikel 503 Rv indien het bevel langer dan een jaar geleden heeft plaatsgevonden.

Vraag

De vraag die wij willen beantwoorden, is welk bevel nu als uitgangspunt genomen wordt indien het bevel op grond van artikel 503 Rv vernieuwd moet worden bij een door de Ontvanger per post betekend dwangbevel. Is dat het bevel van artikel 13 lid 3 IW[8], zijnde het bevel bij de betekening per post? Of is dat het hernieuwd bevel van artikel 14 lid 1 IW[9]?

Bijkomende vragen die hier aan de orde komen, zijn:

- Heeft het bevel van artikel 503 Rv een andere functie dan de algemene beveltermijn van 502 Rv?
- Heeft het vernieuwd bevel een andere functie dan het bevel dat gedaan wordt bij de betekening van het dwangbevel per post?
- Wat is de functie van het hernieuwd bevel van artikel 14 IW 1990?
- Wat is de verhouding van de beveltermijn van 503 Rv tot het hernieuwd bevel van art 14 IW 1990?

Het bevel

Voorop staat dat een executoriale titel betekend moet worden aan degene tegen wie zich de titel richt alvorens tot tenuitvoerlegging kan worden overgegaan. Deze bepaling is zowel opgenomen in Rv[10] als in de IW[11].

In Rv wordt niet in alle gevallen een bevel tot betaling vereist voorafgaand aan de tenuitvoerlegging van een executoriale titel. Zo is bijvoorbeeld bij een beslag onder derden (artikel 475 Rv) of een beslag onder de schuldeiser zelf (artikel 479h Rv) en bij een beslag op aandelen (art 474 Rv) geen bevel tot betaling

---

7 Artikel 14 lid 1 IW 1990: In afwijking van artikel 4:116 van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt de tenuitvoerlegging van een dwangbevel, dat op de voet van artikel 13, derde lid, is betekend, niet dan na betekening van een hernieuwd bevel tot betaling. De betekening van het hernieuwd bevel tot betaling geschiedt overeenkomstig de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met betrekking tot de betekening van exploten, met dien verstande dat indien de betekening geschiedt overeenkomstig artikel 47 van die wet het exploot van de belastingdeurwaarder een bevel inhoudt om binnen twee dagen te betalen; artikel 13, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

8 Artikel 13 lid 3 IW 1990: In afwijking van artikel 4:123 van de Algemene wet bestuursrecht kan de betekening van het dwangbevel met bevel tot betaling ook geschieden door het ter post bezorgen van een voor de belastingschuldige bestemd afschrift van het dwangbevel met bevel tot betaling door de ontvanger. Indien het dwangbevel ten uitvoer wordt gelegd als bedoeld in artikel 14, wordt het bevel tot betaling geacht te zijn betekend door de belastingdeurwaarder die belast is met de tenuitvoerlegging. Uit de ongeopende envelop waarin het afschrift ter post wordt bezorgd, blijkt de naam en het adres van de belastingschuldige, alsmede een aanduiding dat de inhoud de onmiddellijke aandacht behoeft.

9 Artikel 14 lid 1 IW 1990: In afwijking van artikel 4:116 van de Algemene wet bestuursrecht geschiedt de tenuitvoerlegging van een dwangbevel, dat op de voet van artikel 13, derde lid, is betekend, niet dan na betekening van een hernieuwd bevel tot betaling. De betekening van het hernieuwd bevel tot betaling geschiedt overeenkomstig de regels van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering met betrekking tot de betekening van exploten, met dien verstande dat indien de betekening geschiedt overeenkomstig artikel 47 van die wet het exploot van de belastingdeurwaarder een bevel inhoudt om binnen twee dagen te betalen; artikel 13, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

10 Artikel 430, lid 3 Rv

11 Artikel 14, lid 1 IW 1990

© 2022 Iustitia Scripta

voorgeschreven. Maar bij bepaalde beslagvormen[12] schrijft de wet -naast betekening van de executoriale titel- ook een bevel voor. In die gevallen moet het bevel gedaan worden voordat beslag kan worden gelegd. In het bevel wordt een in de wet voorgeschreven termijn gesteld, die de "beveltermijn" wordt genoemd. Zoals hierboven aangeven is de functie van het bevel tweeledig. Een wachttermijn voor de schuldeiser en een termijn om na te komen voor de schuldenaar.

Het vernieuwd bevel

Het beslag op onroerende zaken kent als enige beslagvorm, naast het bevel met een beveltermijn, een bevel dat vernieuwd moet worden indien het eerst gedane bevel langer dan een jaar geleden is gedaan.

Deze bepaling staat vanaf 1838[13] in het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering. Artikel 503 Rv luidde toen:

Geen beslag zal op onroerende goederen gedaan mogen worden dan dertig dagen na het bevel; indien de schuldeischer een jaar na het bevel laat verloopen, zal hij gehouden zijn het bevel te vernieuwen.

De beveltermijn van dertig dagen is in de loop der tijd verkort. Deze termijn van dertig dagen werd in eerste instantie teruggebracht tot drie dagen[14] en later tot twee dagen. Drie dagen werd genoeg geacht om de schuldenaar die het bevel heeft afgewacht alvorens te betalen, alsnog in gebreke te stellen. De Memorie van Toelichting zegt daarover :

"Door de langere termijn van dertig dagen werden de belangen van de schuldeiser opgeofferd aan een te eenzijdige behartiging van die van de schuldenaar die daardoor in de gelegenheid werd gesteld om door het bevel gewaarschuwd, zijn onroerend goed te vervreemden en op een andere naam te doen overschrijven, voordat de oneerlijke handeling door de inschrijving van het beslag kon worden tegengegaan"

Alleen het bevel dient te worden vernieuwd. Het is niet noodzakelijk de titel opnieuw te betekenen. De ratio van de bepaling om het bevel te vernieuwen is onduidelijk[15]. Mogelijk strekt de vernieuwing van het bevel ertoe de bij de schuldenaar door tijdsverloop gewekte verwachting dat er bij nader inzien niets te vrezen valt, weg te nemen. Het is ook denkbaar dat het vernieuwd bevel bedoeld is om de schuldenaar niet te lang en onnodig in onzekerheid te laten omtrent het voortzetten van de tenuitvoerlegging. Hoe dan ook, indien n jaar is verstreken, dient wederom een bevel tot betaling aan de schuldenaar te worden betekend.

Voor het leggen van beslag op onroerende zaken is de termijn van het bevel dat in artikel 502 Rv is voorgeschreven bepaald op twee dagen[16]. Indien het bevel vernieuwd wordt, zal dezelfde termijn van twee dagen in acht genomen moeten worden. De functie van het vernieuwd bevel is dezelfde als het bevel van 502 Rv. Een wachttermijn en een termijn om nog na te komen.

IW

In 1990 is de Invorderingswet 1845 herzien. In het oorspronkelijk ontwerp van wet van 1990 werd het voorstel[17] gedaan om -naast de "klassieke wijze" van betekenen van de executoriale titel door de belastingdeurwaarder-
het dwangbevel met bevel tot betaling per post te versturen. Achterliggende gedachte[18] was dat door de grote hoeveelheid te betekenen dwangbevelen het efficiënter zou zijn om het dwangbevel met bevel tot betaling per post te versturen[19]. Het voorstel, de betekening van het dwangbevel per post met een bevel

12 voorbeelden zijn: beslag op roerende zaken, beslag op onroerende zaken, beslag op luchtvaartuigen en beslag op schepen
13 Stb. 1838, 12
14 In het ontwerp van de Memorie van toelichting van De Pinto
15 T&C Rv, commentaar op art. 503 Rv
16 De voorzieningenrechter kan op mondeling of schriftelijk verzoek de beveltermijn verkorten.
17 Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988, 20 588, nrs. 1-2
18 Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988, 20 588, nr. 3
19 MvT, Kamerstukken II 1987/88, 20 588, nr. 3, p. 11.

© 2022 Iustitia Scripta

tot betaling, werd uiteindelijk pas in 2004 in de wet opgenomen[20]. Omdat ten tijde van aanname van het voorstel het herhaald bevel in Rv was afgeschaft, werd niet meer over een herhaald bevel gesproken maar over een hernieuwd bevel.

Het herhaald bevel

In eerste instantie werd in het wetsvoorstel van 1990 aangegeven dat, indien een dwangbevel met bevel tot betaling per post is betekend, de tenuitvoerlegging van een dwangbevel niet geschiedt dan na betekening van een "herhaald bevel tot betaling" – dit hield in een bevel tot onmiddellijke betaling. Deze voorwaarde werd ingegeven doordat bij de betekening van het dwangbevel met bevel tot betaling per post geen persoonlijk contact tussen de belastingschuldige en de belastingdeurwaarder plaatsvindt. Het herhaald bevel tot betaling was overgenomen uit Rv uit die tijd. Deze bepaling[21] -vervallen in 1992- schreef, naast de beveltermijn van twee dagen, voor dat eerst een herhaald bevel tot onmiddellijke betaling door de gerechtsdeurwaarder moest worden gedaan voordat kon worden overgegaan tot beslaglegging. Dit herhaald bevel was voorgeschreven bij het beslag op roerende zaken, maar niet bij een beslag op onroerende zaken. De functie van het herhaald bevel tot betaling was (eveneens) een laatste mogelijkheid bieden aan de schuldenaar om de vordering te voldoen.

Het hernieuwd bevel

Voor het hernieuwd bevel is aangesloten bij die situaties waarin het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ook de betekening van een bevel tot betaling vereist. Het herhaald bevel tot onmiddellijke betaling sloot aan bij het onder het oude Rv voorafgaand aan bepaalde beslagen voorgeschreven herhaald bevel. Het hernieuwd bevel (uit 2004) sluit aan bij het bevel dat voor sommige beslagen noodzakelijk is voor de tenuitvoerlegging van de titel.

De Invorderingswet 1990 geeft aan dat de Ontvanger het dwangbevel per post betekent maar dat het bevel geacht wordt te zijn gedaan door de belastingdeurwaarder indien het tot tenuitvoerlegging van het dwangbevel komt. Pas na betekening door de belastingdeurwaarder van een hernieuwd bevel kan tot tenuitvoerlegging worden overgegaan. Dit hernieuwd bevel is een voorwaarde om tot tenuitvoerlegging over te gaan.

Hoewel de Memorie van Toelichting opmerkt dat de betekening per post dezelfde rechtsgevolgen heeft als de klassieke wijze van betekenen is dit niet helemaal juist. Immers, als op klassieke wijze betekend wordt, kan er onmiddellijk tot een beslag onder derden worden overgegaan en na de klassieke betekening met een bevel tot betaling kan er –na het verstrijken van de beveltermijn- direct beslag op onroerende of roerende zaken worden gelegd.

Nadat de betekening met bevel tot betaling per post is verstuurd, kan vervolgens geen onverwijlde tenuitvoerlegging plaatsvinden omdat op grond van artikel 14 IW eerst een hernieuwd bevel betekend moet worden. Slechts het hernieuwd bevel heeft rechtsgevolg. Het bevel bij de betekening per post heeft slechts als functie om na de beveltermijn een hernieuwd bevel te kunnen doen.

De functie van het hernieuwd bevel

Voordat de belastingdeurwaarder tot tenuitvoerlegging van een per post betekend dwangbevel met bevel tot betaling kan overgaan, moet hij een hernieuwd bevel tot onmiddellijke betaling doen aan de belastingschuldige[22]. Indien de belastingschuldige het bedrag op dat moment niet voldoet, kan de belastingdeurwaarder direct tot tenuitvoerlegging overgaan. De functie is hier niet om een termijn te geven aan de belastingschuldige. Dit is toch ietwat vreemd omdat volgens de Memorie van Toelichting aangesloten wordt bij het gewone bevel en de beveltermijn, zoals dat gegeven wordt voordat tot beslaglegging kan worden overgegaan. Hier is goed te zien dat het hernieuwd bevel nog hinkt op de

20 Wet van 18 december 2003 tot wijziging van enkele belastingwetten c.a. (Overige fiscale maatregelen 2004)
21 Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16 593, nr. 3, p 34
22 in het geval de belastingdeurwaarder het hernieuwd bevel laat overeenkomstig artikel 47 Rv, bedraagt de beveltermijn twee dagen, zie artikel 14 IW, lid 1, tweede volzin

© 2022 Iustitia Scripta

gedachte van het oude herhaald bevel waar in oud rechtsvordering ook na de betekening en beveltermijn een herhaald bevel tot onmiddellijke betaling gedaan werd, voordat beslag gelegd werd.

Conclusie

Het antwoord op de vraag welk bevel als uitgangspunt genomen moet worden indien het bevel van artikel 502 Rv vernieuwd moet worden is –in het (meest voorkomende) geval dat het dwangbevel per post is verzonden met een bevel tot betaling- het hernieuwd bevel van artikel 14 lid 1 IW. Die conclusie heeft praktisch belang. Bij het hernieuwd bevel van artikel 14 lid 1 IW geldt immers geen beveltermijn. Direct nadat het hernieuwde bevel is gedaan, kan beslag worden gelegd.

Zoals hierboven aangegeven kan de belastingdeurwaarder, na een betekening die per post is gedaan met een bevel tot betaling, pas na betekening van een hernieuwd bevel de titel tenuitvoerleggen. De betekening per post met een bevel tot betaling heeft daarmee een andere functie dan de klassieke betekening waar, in sommige gevallen, direct al na betekening de executoriale titel beslag gelegd kan worden[23], en anders na het bevel met in achtneming van de wettelijke beveltermijn.

Het hernieuwd bevel heeft de tweeledige functie als het ware overgenomen van het bevel met de wettelijke termijn van het per post betekende dwangbevel, maar dan eventueel zonder een termijnbepaling. Bij het hernieuwd bevel is het persoonlijk contact blijkbaar belangrijker dan (i) de wachttermijn van de schuldeiser en (ii) de laatste kans voor de schuldenaar om aan de titel te kunnen voldoen.

In lijn met de bedoeling van de wetgever zou het zuiver zijn geweest dat in artikel 14 IW een uitzondering wordt opgenomen dat, indien artikel 503 Rv van toepassing is en het bevel vernieuwd moet worden, er altijd een beveltermijn van 2 dagen geldt, zodat de bedoelde tweeledige functie van het vernieuwd bevel tot uiting komt; (i) de schuldenaar heeft nog een termijn om het bedrag te voldoen en (ii) de schuldeiser dient twee dagen te wachten voordat beslag op de onroerende za(a)k(en) van de schuldenaar kan worden gelegd.

23 zoals bij een beslag onder derden of een aandelenbeslag

© 2022 Iustitia Scripta